

**ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ
ВИВЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН**

Постановка проблеми. У процесі підготовки майбутнього вчителя трудового навчання значна увага приділяється проектній діяльності як засобу формування його професійної готовності, тому постає проблема виявлення умов ефективної її організації.

Аналіз досліджень публікацій. Як переконують наукові дослідження (В.В. Гузеєв, О.М. Коберник, П.С. Полат, В.Д. Симоненко, І.Д. Чечель, С.М. Ящук та інші) та досвід педагогічної практики, у процесі виконання проекту у суб'єкта навчання розвиваються операції мислення, навички пошуку інформації, аналізу, експериментування, прийняття рішення, самостійної роботи й роботи у групах. В умовах проектної діяльності студенти здатні уявно моделювати ідеї; у них розвиваються навички виготовлення виробів; поглиблюються знання та розуміння матеріалів, виробничих процесів та професій. Проектна діяльність змушує студентів застосовувати та поглиблювати раніше засвоєні знання із спеціальних та інших дисциплін; здійснювати пошук необхідної інформації, використовуючи для цього різноманітні джерела, аналізувати її та використовувати в процесі проектування виробів.

У підготовці майбутнього вчителя трудового навчання до проектної діяльності важливе місце посідає формування у нього власного досвіду означеної діяльності. Наше дослідження переконливо підтвердило доцільність використання спеціальних дисциплін для формування власного досвіду проектної діяльності студентів у процесі створення виробів. Проведення занять з проектування, конструювання та виготовлення одягу дозволяють залучити майбутніх вчителів трудового навчання до всіх етапів проектної діяльності, що сприяє глибшому засвоєнню навчального матеріалу, формуванню творчих здібностей, значному

емоційному піднесенню. Тому постає питання змісту та умов організації такої діяльності майбутніх учителів трудового навчання.

Мета і завдання статті полягають у розкритті змісту та умов діяльності майбутніх учителів трудового навчання під час проектування швейних виробів.

Виклад основного матеріалу.

На першому дослідницькому етапі проектної діяльності студентам повідомляється тема, мета, задається проблема. Студентами визначається напрямок проектної діяльності по створенню майбутнього виробу, вони повинні усвідомити та визначити значення майбутнього виробу як для самих себе, так і для суспільства в цілому. На цьому етапі відбувається збір інформації та аналіз моделей-аналогів. Працюючи з різними джерелами інформації, студенти вивчають подібні вироби, особливості їх виготовлення, їх конструкцію, матеріали, що використані для їх виготовлення, чому і яким чином підібране саме таке оздоблення. Також студенти аналізують методи конструктивної побудови та методи обробки технологічних вузлів. Такий аналіз сприяє розвитку мислительних операцій:

- порівняння (співвідношення речі, явища, їх властивостей, виявляє тотожність і відмінність);
- аналіз (мислене розчленування предмета, явища, ситуації і виявлення складових частин його елементів, частин, моментів, сторін);
- синтез (встановлює те ціле, що розчленоване аналізом, викриваючи більш чи менш суттєві зв'язки і відносини виділені аналізом) [6].

У майбутній проектній діяльності студента це призведе до того, що в процесі створення виробу студент буде комплексно уявляти результат діяльності і шлях його досягнення – це є вияв конструктивності мислення. Конструктивність – це здатність до вироблення проектних ідей [3].

Л. Б. Переверзев відмічає, що важливою властивістю проектності є цільова направленість (цілесподівання) на щось оригінальне, нове [4].

Конструктивність тісно пов'язана з цілесподіванням. Цілесподівання, як якість особистості, це здатність будувати систему дій у точній відповідності із цими цілями. Студент повинен відповідати на питання: «Чому саме така повинна бути

конструкція?», «Чому необхідно підібрати саме такий матеріал?», «Чому таке кольорове вирішення моделі?» і, знаходячи відповіді відповідно будувати систему дій [3; 4].

У процесі аналізу готових виробів, їх конструкції студент повинен визначитись з вибором власного виробу для чого слід робити ескізи, певні записи – висновки, схематично зображувати деталі, схеми вузлів та інше. Таким чином, активізується творче мислення студентів, яке спонукає до пошуку нових ідей вирішення поставленої проблеми.

Варіативність та гнучкість мислення дозволяють створювати не один, а декілька варіантів проектів, відповідних до цілі. Людина, що творчо мислить намагається побудувати по можливості більше гіпотез, з яких можна вибрати найкращий варіант, або розробити декілька варіантів як різновидів творчого вирішення проблеми [3].

У проектній діяльності важливе відчуття стилю і стилевої гармонії, що дозволяє підходити до оцінки і сприймання оточуючого предметного середовища як єдиного цілого. Проекти студентів повинні бути направлені не на створення окремого об'єкта самого по собі, а бути частиною середовища, поєднуватися та бути в гармонії з іншими елементами.

Усю подібну інформацію рекомендовано зберігати у портфоліо, тобто папці, у якій зібрані всі робочі матеріали проекту, в тому числі чернетки, щоденні плани, звіти та інше. Портфоліо (папка) проекту – відбір всіх робочих матеріалів проекту [7].

Портфоліо ще може служити як колекція, відбір, аналіз зразків і продуктів навчально-пізнавальної діяльності, а також відповідних інформаційних матеріалів із зовнішніх джерел, що призначені для подальшого аналізу, кількісного та якісного оцінювання рівня навченості та подальшої корекції процесу навчання.

Проектна діяльність студентів впливає на процес формування людини як особистості з активною життєвою позицією і творчим відношенням до діяльності.

Наприклад, розуміння будь-якого декоративного мистецтва відбувається завдяки вивченню його історії, законів, художньої майстерності і творчого характеру

всієї діяльності, пов'язаної з технологією виготовлення витворів у різних його видах у тому числі і в моделюванні одягу. Тому з самого початку пошуку, студентів необхідно спрямовувати на те, що кожна річ має свою історію, наприклад, яку соціально-художню ідею несе костюм, як і якими засобами виражається ця ідея, як пов'язаний костюм з людиною і з суспільством. Річ, яку вони створюють, повинна бути, чи принаймні подібною до витвору мистецтва, який створений за законами краси. Треба привчати студентів відчувати матеріал, «бачити» лінію, уявляти рух фігури та форми, добре розумітися на функціональності костюму [2].

Ефективним засобом розвитку цікавості до проектування виробів є вивчення і аналіз історії розвитку моделей речей. Такий підхід дозволяє виявити і простежити зміни в оздобленні і прикрасах, що виявляють особливості певної речі. Аналіз змін, що виникають у процесі конструювання виробу і його оздоблення є джерелом натхнення. Такий процес стимулює ініціативу при створенні нових моделей, активізує творчу уяву, зберігає і відроджує традиції народу.

Отже, для підвищення ефективності процесу проектування, у студентів, необхідно виховувати естетичний смак, розвивати варіативність та гнучкість мислення, творчу уяву, звертати увагу на композиційне вирішення в моделі. Композиція як відображення внутрішнього гармонійного упорядкування у зовнішньому прояві – поняття організаційне, так як містить у собі властивість складати, з'єднувати частини у тому або іншому порядку, організовувати з них єдине ціле.

На цьому етапі необхідно звертати увагу на те, щоб студентами було створено якомога більше варіантів рішень проблеми, зроблено якомога більше різних комбінацій, для цього доцільно використати методи, що стимулюють проектну та творчу діяльність, наприклад, такі методи як метод «мозкової атаки», дизайн-аналізу, морфологічної матриці тощо.

При виготовленні ескізу свого майбутнього виробу студент, можна сказати, виступає у ролі художника-проектувальника, що працює над створенням нових зразків виробу, і повинен добре володіти технікою малювання. Початкову

ідею форми можна відображати у замальовках, потім розвинути її у творчому ескізі і відобразити у робочому ескізі.

Головною і початковою формою роботи над моделлю костюму є набросок, ескіз. Наступною не менш важливою формою є технічне креслення – конструкція майбутнього виробу. У ескізній творчості можна виділити фор-ескіз, творчий ескіз, конструктивний або робочий ескіз. Кожному виду графічних робіт відповідає своя міра відображення і вираження форми, матеріалу, техніки роботи.

Фор-ескіз – це першопочатковий ескіз, набросок ідеї форми в якому відображається або уся форма у силуетному вирішенні, або її фрагмент, як правило фор-ескіз є рисунком силуетного вирішення форми костюму.

Другий вид графічної роботи – ескіз творчий це розробка на папері композиції форми костюму. Творчий ескіз відрізняється від фор-ескізу більшими розмірами, більш детальною замальовкою форми, пропорцій, виявленням ліній і форм з метою визначення їх виразності.

Конструктивний або робочий ескіз це ескіз, у якому розробляється конструктивна схема костюму. Цей ескіз орієнтований на ту чи іншу пластику матеріалу, з якого повинна бути виконана задумана форма костюму. Робочий ескіз може бути двох видів: він зображає костюм на фігурі, або без неї. Робочий ескіз виконується окремо від творчого ескізу, на іншому аркуші паперу. Частіше за все робочий ескіз виконується чорно-білим олівцем або тушшю, для більшої виразності ескізу можливе використання кольорових ліній [2].

Вибір властивостей і вимог, що висуваються до матеріалів – це відповідальний етап. В залежності від призначення матеріали, що використовуються повинні мати властивості, що визначають естетичний вид виробу, строк експлуатації, гігієнічні властивості. Крім того, матеріал визначає вибір конструкції і параметри технологічної обробки.

При технологічному описі моделі виробу в проекті поміщається текстова інформація про призначення виробу, силует, сезонність моделі, фактура матеріалу та кольорове вирішення в моделі, декоративні елементи у виробі, покрій.

На конструкторському етапі студенти здійснюють зняття мірок для побудови креслення, обумовлюють вибір припусків на вільне облягання, виконують розрахунки і креслення основи конструкції та перетворення її в процесі моделювання, виконують розкладки лекал на тканині. Така робота виховує охайність, економність, розвиває просторове і абстрактне мислення та конструкторські здібності, привчає до естетичності та раціоналізації, до самостійної роботи над конструкціями сучасних моделей одягу.

При моделюванні та конструюванні одягу важливо знати основні дані пластичної анатомії, пропорції, морфології (зовнішні форми фігури людини) і антропометрії (розмірні признаки фігури людини). Студенти повинні усвідомлювати, що від того, на скільки правильно визначені пропорції і особливості будови тіла людини, багато в чому залежить якість виробу, що проектується за такими признаками, як силует і його силуетна форма, пропорції частин і деталей, покрій і характер декоративно-конструктивних ліній, посадка виробу на фігурі [1].

Отже, в проекті доцільно відобразити таблицю вихідних даних, таблицю з прибавками, подати аналіз фігури та таблицю з розрахунками базової конструкції. Також описати технічні умови на розкрій виробу, подати план розкладки лекал на тканині.

У процесі економічного обґрунтування проекту студенти визначають матеріальні витрати, розраховують собівартість і ціну виробу тощо.

На технологічному етапі студенти виконують технологічні операції по виготовленню виробу.

Наприклад, студенти виконують розкрій та технологічну обробку плечового виробу. Тут вони повинні використати знання правил розкрою плечового виробу, підготовки тканини до розкроювання; правил підготовки виробу до I, II та III примірки, дотримуватися технічних умов на різні види робіт. Під час здійснення студентами технологічної обробки виробу знаходять своє практичне застосування знання з курсу «Технологія швейного виробництва», при цьому розкриваються і виховуються такі якості студентів, як охайність, чіткість і послідовність рухів, тренується окомір та інші. Працюючи над проектом, студенти повинні

усвідомлювати, що від точності і охайності виконання операцій залежить якість виробу. Також обов'язково студенти повинні дотримуватись правил техніки безпеки.

Зазначимо, що на стадії усунення недоліків відбуваються переосмислення студентами своєї діяльності, виявляються причини виникнення недоліку. У такому процесі майбутні вчителі трудового навчання починають краще розуміти, на що саме їм у своїй професійній діяльності необхідно буде звертати увагу, які можуть виникати ускладнення в процесі проектування і як їх вчасно усунути, або запобігти взагалі. У майбутньому їм разом з учнями необхідно буде планувати роботу, консультувати та контролювати учнів на всіх етапах проектної діяльності, а це набагато професійніше може зробити вчитель, що має власний досвід проектування.

На заключному етапі відбувається захист проекту. Він може бути організований по-різному, в залежності від поставленої загальної початкової мети. Якщо створювалася певна колекція, то захист може проходити у формі дефіле. У цьому випадку відбирається журі в склад якого входять викладачі і студенти.

При створенні різнопланових виробів, після оцінки виробу викладачем та студентами, можна організувати виставку робіт, або провести заняття – захист на якому і буде оцінений виріб. Слід зазначити, якщо в захисті проектів беруть участь студенти, тому необхідно націлювати їх на доброзичливий та об'єктивний характер оцінювання, бачити та оцінювати роботу у комплексі відповідних критеріїв і в першу чергу наголошувати на позитивних сторонах об'єкту.

На цьому етапі відбувається самооцінка власної діяльності на всіх етапах роботи та, в цілому, над проектом. Звичайно студенти проводять дві оцінки. У першому випадку вони самі проводять оцінку виробу і пропонують шляхи його удосконалення. У другому випадку проведення самооцінки відбувається через проект, аналізуючи процес проектування і виготовлення виробу. На цій стадії проходить потужне накопичення власного досвіду проектування [5].

Висновки. Проектна діяльність майбутніх вчителів трудового навчання у значній мірі розширює їх пізнавальні і творчі можливості, створюючи основу для організації майбутньої професійної діяльності.

Перспектива подальших досліджень. Подальші наші наукові розробки будуть спрямовані на удосконалення самостійної роботи студентів з опанування проектної діяльності.

Література

1. Братчик И.М. Легкая женская одежда. 2-е изд. / И.М. Братчик – Х.: Прапор, 1992. – 288 с.
2. Горина Г.С. Моделирование формы одежды / Г.С. Горина. – М.: Легкая и пищевая промышленность, 1982. – 184 с.
3. Конышева Н.М. О проблеме проектной деятельности школьников на уроках практического труда / Н.М. Конышева // Начальная школа. – 2002. – № 12. – С. 35–39.
4. Переверзев Л.Б. Проектный подход и требования к учителю / Л.Б. Переверзев // Школа и производство. – 2002. – №1. – С. 14–16.
5. Програми вищих педагогічних навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації. Практикум у навчальних майстернях для спеціальності 7.0101.03 Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання / укл. Є.І. Мегем, В.К. Сидоренко, В.В. Юрженко. – Глухів: РВВ ГДПУ, 2006. – 52 с.
6. Рубінштейн Л.С. Основы общей психологии / Л.С. Рубінштейн. – М.: изд-во Министерства просвещения РСФСР, 1946. – 704 с.
7. Сергеев И.С. Как организовать проектную деятельность учащихся: практич. пос. для работников общеобраз. учреждений / И.С. Сергеев. – М.: АРКТИ, 2003. – 80 с.

У статті привертається увага до ролі формування власного досвіду проектної діяльності у професійній підготовці майбутніх учителів трудового навчання, розкривається зміст проектної діяльності студентів на всіх етапах проектування швейних виробів (дослідницькому, конструкторському, технологічному, заключному).

Ключові слова: проект, проектування, проектна діяльність, етапи проектної діяльності.

У статті звертається увага на роль формування особистого досвіду проектною діяльністю у професійній підготовці майбутніх учителів трудової освіти, розкривається зміст проектною діяльністю студентів на всіх етапах проектування швейних виробів (дослідницькому, конструкторському, технологічному, заключному).

Ключові слова: проект, проектування, проектна діяльність, етапи проектною діяльності.

T.A. Gazuka

Pedagogic premises for setting up project activity of future labour training teachers in the process of studying professionally oriented subjects

Рецензія

на статтю Т.А. Газуки «Педагогічні засади організації проектною діяльності майбутніх учителів трудової освіти у процесі вивчення спеціальних дисциплін»

Утвердження гуманістичної освітньої парадигми актуалізує проблему реформування професійної системи освіти на засадах гуманізації та особистісної орієнтації. Професійна підготовка майбутнього вчителя має спрямуватися на набуття ним здатності до самоорганізації, визначення освітніх і життєвих пріоритетів, постановку оперативних та стратегічних завдань і досягнення їх. Цьому сприяє впровадження у процес професійної підготовки майбутніх учителів трудової освіти особистісно-орієнтованого підходу, за якого у центрі навчання знаходиться сам студент із його неповторним внутрішнім світом, його мотивами, цілями.

Проектна діяльність передбачає, перш за все, вільний вибір студентами шляхів, джерел, методів та партнерів навчальної співпраці.

Зазначені обставини актуалізують питання, що розкриваються у статті Т.А. Газуки «Педагогічні засади організації проектною діяльності майбутніх учителів трудової освіти у процесі вивчення спеціальних дисциплін».

Стаття присвячена обґрунтуванню педагогічних умов організації проектної діяльності студентів у процесі проектування швейних виробів. Розкрита послідовність діяльності студентів відповідно до основних етапів проектування швейних виробів.

Питання викладені в статті мають актуальний характер, зміст статті відповідає вимогам до наукових праць такого рівня і може бути рекомендована до друку.